

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
مدیریت تحصیلات تکمیلی

پایان نامه کارشناسی ارشد رشته فرهنگ و زبانهای باستانی

موضوع پایان نامه:

کتابشناسی توصیفی اوستا به فارسی و انگلیسی از آغاز تا امروز

استاد راهنما:

دکتر زهره زرشناس

استاد مشاور:

دکتر کامران فانی

پژوهشگر:

زهره عزیزی

بهمن ماه ۱۳۸۷

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
مدیریت تحصیلات تکمیلی

هیأت داوران در تاریخ / /
پایان نامه کارشناسی ارشد رشته فرهنگ و زبانهای باستانی خانم زهرا عزیزی

تحت عنوان

عنوان

کتابشناسی توصیفی اوستا به فارسی و انگلیسی از آغاز تا امروز

به تصویب نهایی رسید.	را بررسی کردند و پایان نامه با درجه
امضاء با مرتبه علمی	۱. استاد راهنمای پایان نامه دکتر زهره زرشناس
امضاء با مرتبه علمی	۲. استاد مشاور پایان نامه دکتر کامران فانی
امضاء با مرتبه علمی	۳. استاد داور داخل گروه دکتر
امضاء با مرتبه علمی	۴. استاد داور داخل گروه دکتر
امضاء با مرتبه علمی	۵. استاد داور خارج از گروه دکتر
امضاء با مرتبه علمی	۶. استاد داور خارج از گروه دکتر

امضای مدیر گروه

بدینوسیله از همه کتابدارانی که برای تکمیل این پایان نامه
یاری ام کرده اند بخصوص کتابداران پژوهشگاه علوم انسانی و
مطالعات فرهنگی تشکر می کنم . همچنین از آقای دکتر ایزدی
بعنوان اولین استاد من در این زمینه در دانشکده زبان دانشگاه
علامه طباطبایی و تمامی اساتید پژوهشگاه علوم انسانی که این
رشته را به من آموختند و بخصوص خانم دکتر زرشناس به عنوان
استاد راهنما و آقای دکتر فانی به عنوان استاد مشاور کمال تشکر
و امتنان را دارم.

چکیده فارسی

این پایان نامه یک کتابشناسی توصیفی اوستا از آثار منتشر شده به دو زبان انگلیسی و فارسی است . در مجموع ۳۱۵ اثر را در بر می گیرد؛ که شامل ۲۱۹ جلد کتاب و ۹۷ مقاله است ؛ این مقالات در ۳۰ گرامیداشت و جشن نامه و مجموعه مقالات ارائه شده است . مطالب این اثر در دو فصل ارائه شده است . فصل اول شامل فهرست موضوعی و معرفی توصیفی کتب و مقالات با موضوع اوستا است ؛ که در هجده بخش گائاها، یسناها و ویسپرد، خرده اوستا، یشتها ، وندیداد، دستور زبان ، واژه و واژه نامه ها، نسخ خطی اوستا و آثار گوناگون با موضوع اوستا است . فصل دوم شامل فهرستها است و مهمترین آنها فهرست آثار به ترتیب نام مولف می باشد. این پایان نامه مشتمل بر ۳۳۵ صفحه است.

فهرست مطالب

سپاسگذاری.....	۴
چکیده فارسی	۵
پیشگفتار.....	۸-۱۷

فصل اول

الف) فهرست موضوعی آثار اوستایی به دو زبان انگلیسی و فارسی به صورت کتاب و مقاله ۱۸-۲۰

۱-۱. گاهان.....	۲۰-۲۳
۲-۱. یسن و ویسپرد.....	۲۴-۲۵
۳-۱. خرده اوستا.....	۲۶
۴-۱. یشتها.....	۲۷-۲۸
۵-۱. وندیداد.....	۲۹
۶-۱. متون کوچک اوستایی: اوگمدنچا وئاناسک، هادخت نسک، هیربدستان و نیرنگستان.....	۳۰
۷-۱. برگزیده متون اوستایی	۳۱
۸-۱. دستور زبان اوستایی	۳۲
۹-۱. واژه و واژه نامه های اوستایی	۳۳-۳۴
۱۰-۱. متنها و نسخه های خطی اوستایی	۳۵
۱۱-۱. متنهای گوناگون پیرامون اوستا.....	۳۶-۳۸

ب) معرفی توصیفی آثار اوستایی به دو زبان انگلیسی و فارسی

۱-۱. گاهان.....	۴۰-۹۹
۲-۱. یسن و ویسپرد.....	۱۰۰-۱۲۲
۳-۱. خرده اوستا.....	۱۲۳-۱۳۳
۴-۱. یشتها.....	۱۳۴-۱۵۱
۵-۱. وندیداد.....	۱۵۲-۱۶۶
۶-۱. متون کوچک اوستایی: اوگمدنچا وئاناسک، هادخت نسک، هیربدستان و نیرنگستان.....	۱۶۷-۱۷۳
۷-۱. برگزیده متون اوستایی	۱۷۴-۱۸۸

- ۸-۱. دستور زبان اوستایی ۱۸۹-۲۴۹
- ۹-۱. واژه و واژه نامه های اوستایی ۲۵۰-۲۵۷
- ۱۰-۱. متنها و نسخه های خطی اوستایی ۲۵۸-۲۶۷
- ۱۱-۱. متنهای گوناگون پیرامون اوستا ۲۶۸-۳۱۱

فصل دوم

فهرستها:

- ۱-۲. فهرست آثار اوستایی به ترتیب نام مؤلف ۳۱۴-۳۲۸
- ۲-۲. فهرست منابع مقالات ذکر شده ۳۲۹-۳۳۱
- ۳-۲. فهرست منابع و مأخذ ۳۳۲
- ۴-۲. فهرست کتابخانه هایی که به آنها مراجعه شده است ۳۳۳
- ۵-۲. کوته نوشتها ۳۳۴
- ۶-۲. چکیده انگلیسی ۳۳۵
- ۷-۲. صفحه عنوان انگلیسی

پیشگفتار

یکی از مهمترین خانواده های زبانهای باستانی، زبانهای هند و اروپایی است و شاخه مهمی از آن گروه زبانهای هند و ایرانی است که به دو دستق‌هندی و ایرانی تقسیم می‌شود. زبانهای ایرانی به گروهی از زبانها و لهجه‌ها اطلاق می‌شود که از جنبه‌ویژگیهای زبان شناختی وجوه مشترکی دارند. این زبانها از لحاظ تحول تاریخی سه دوره اصلی را طی کرده‌اند: ۱. دوره باستان ۲. دوره میانه ۳. دوره جدید.

دوره باستان از دورانی که نخستین آثار زبانهای ایرانی وجود دارد یعنی از زمان تألیف

گاهان زردشت (سده ۱۲ تا ۱۰ ق.م) آغاز شده و در اواخر دوره هخامنشی (سده سوم ق.م) به پایان می‌رسد. در این دوره از دو زبان آثار مکتوب در دست است: زبان اوستایی و زبان فارسی باستان.

زبان اوستایی کتاب دیری زردشتیان یعنی اوستا به زبان اوستایی نوشته شده و تنها اثری

است که به این زبان نوشته شده است. گاهی در کتب پهلوی زبان اوستایی را زبان دیری هم نامیده‌اند. از زبانهای بعدی هیچکدام دنباله مستقیم و تحول یافته‌زبان اوستایی نیستند.

زبان اوستایی در ایرانویج سرزمینی از نواحی شرق و شمال شرق ایران، احتمالاً خوارزم یا

نواحی اطراف آن رایج بوده است. دلیل این ادعا بررسی‌های زبان شناسی و سنجش زبان اوستایی

با فارسی باستان و با زبانهای شرقی ایران در دوره میانه است. در آن زمان سلسله کوی (یا کئی و

جمع آن به زبان پهلوی کیان) که در اصل از سیستان بودند در ایرانویج حکومت می‌کردند.

آخرین پادشاه این سلسله گشتاسب نام داشت که زردشت او را به آیین خود در آورد در

بخشی از اوستا بنام گشتاسب یشت زردشت چکیده ای از اصول دین خود را به وی می آموزد و در آخرین پیغامبر زردشت، زردشت برای گشتاسب دعا می کند.^۱

متنهای اوستایی در زمانهای کهن فقط بصورت شفاهی موجود بوده و روایت می شده است؛ به مرور زمان در اثر مرگ راویان و جنگ ها ساختار روحانی زمان فقط به بازگویی متنهای مهم بسنده می کند. با گذشت زمان زبان متنهای دیری نامفهوم مانده و روایتهای زبانی نادرست نقل می شوند، بطوری که در دوران ساسانیان متنهای اوستایی برای موبدان نیمه مفهوم و برای مردم یکسره نامفهوم بود. با رسمی شدن دین زردشتی در دوره ساسانی (۲۲۴-۶۵۱م) مجموعه متنهای مذهبی به زبان اوستایی گردآوری و تدوین شد و با خطی به نام دین دبیری یعنی خط دیری که از روی خط فارسی میان کتابی و خط پهلوی زبوری سلاخته شده بود با تلفظ موبدان اواخر دوره ساسانی ثبت گردید دین دبیری با ۵۳ و به روایتی ۴۸ نشانه الفبایی از راست به چپ نوشته می شود و یکی از دقیقترین خطوط در ثبت مصوتهای یک زبان است. به این ترتیب میان زمان نوشتن گاهان تا زمان تدوین و به نگارش در آمدن مجموعه اوستا در میان سده چهارم تا ششم میلادی، قرنهای فاصله است. مکان پیدایش این متنها هم موجب اختلافاتی شده است و گرچه اشارات جغرافیایی در اوستا بسیار کم است این اشارات دایره ای را دربرمی گیرند که از سغد و افغانستان در شرق تا سرزمینهای جنوبی دریای مازندران در غرب کشیده می شود. در یسن ۱۹ به رگا، یا ری اشاره شده و محققان* معتقدند ری مرکز اصیل تدوین متنهای اوستا بوده است.

از نظر ویژگیهای زبانی همه اوستا یکدست نیست. بعضی قسمتها دارای سبکی کهنه تر و از نظر دستوری، دارای زبانی است که با دستور زبان اوستا مطابقت بیشتری دارد و در بعضی بخشها

۱. زرشناس، زهره. زبان و ادبیات ایران باستان. تهران. دفتر پژوهشهای فرهنگی. ۱۳۸۲.

* نیبرگ، هنریک ساموئل. دینهای ایران باستان. ترجمه دکتر سیف الدین نجم آبادی. کرمان ۱۳۸۲.

قواعد دستوری خیلی مراعات نشده است. محققان دلیل این تفاوتها را قدمت یا اختلاف لهجه می دانند.

خود واژه اوستا در متون اوستایی نیامده است و معنای آن مشخص نیست. فقط در کتابهای پهلوی ساسانی به کلمه ابستاک بر می خوریم. دانشمندان در باره معنای لغوی آن نظرات مختلفی دارند: بار تلمه آنرا به معنی ستایش، آندره آس به معنی اساس، اصل، متن اصلی و گرشویچ آنرا به معنی فرمان و دستور و دیگران به معنی قانون یا دانش یا کتاب دانش دانسته اند. اوستای امروزی کتاب مقدس زردشتیان بصورت دست نوشته و در تاریخی از سال ۶۳۷ ق.م. تا ۱۲۶۸ یا ۱۲۷۸ م) به بعد استنساخ شده است و تنها در حدود یک سوم کتاب اوستای دور ه ساسانی است که بصورت سه کتاب بزرگ که هر یک شامل هفت بخش بزرگ یا به اصطلاح پهلوی نسک (دفتر یا باب) بوده است. این اوستای بیست و یک نسکی که براساس تعداد حروف دعای اهنونور تنظیم شده بود، تألیف عظیمی در بردارنده مطالبی از دانشهای مختلف بوده است. مؤلف دینکرد - که اثری به زبان پهلوی از سده نهم میلادی است در کتابهای هشتم و نهم این مجموعه، گزین ه هم ه نسکهای دیرینه را آورده و تصویری از اوستای گسترده را که تا آن زمان برجا مانده بود- به ما می دهد. اوستا در دوره ساسانیان به پهلوی ترجمه و تفسیر شد که آنرا زند نامیده اند زندیستا، گاهان، ویسپرد، وندیداد، نیرنگستان و برخی بخشهای یشتها در دست است. هم ترجمه های پهلوی از یک زمان نیستند و اعتبار یکسانی ندارند. در سده های پس از اسلام موبدان بخاطر ابهام خط پهلوی، متنهای پهلوی را به خط اوستایی که صورت ملفوظ کلمه را نشان می دهد برگرداندند، که آنرا پازند می نامند.

متون اوستایی را بر اساس ویژگیهای دستوری زبان شناسانه و آموزه های بنیادی و محتوای مذهبی و قدمت زبان به دو دسته ۱. متون گاهانی و ۲. متون اوستایی متأخر تقسیم کرده اند.

متون گاهانی شامل: گاهان، یسنای هپتنگهایتی و چهار دعای یسن ۲۷ و متون اوستای متأخر

شامل: بخشی از یسر، ویسپرد، خرده اوستا و نندیداد، یشتها و قطعات کوچک چون اوگمدیچا، هیربدستان و نیرنگستان، هادخت نسک، وئئانسک، آفرین پیغامبر زردشت و گشتاسب یشت می باشد.^۲

گاهان = گاهان به معری سرودها، قدیم ترین بخش اوستا و کهن ترین اثر ادبی ایرانی است. عده ای از دانشمندان چون توماس هاید، بار تلمه، بویس و جکسون معتقدند سراینده این سرودها خود زردشت است و کسان ی چون موله و به پیرو ی از او Prods oktor skjaervo چنین اعتقادی ندارند.^۳

گاهان شامل ۱۷ سرود یسهای ۲۸ تا ۳۴ و ۴۳ تا ۵۱ و ۵۳ است و در میان یسن قرار دارد. درک معنی و مفهوم دقیق این سرودها به دلیل نا آشنایی محققان با اندیشه ها و عقاید زردشت همچنین زبان شعر و وجود چندین معری برای هر واژه و مشکلات دستوری ممکن نیست بطوریکه می توان سرودها را به صورتهای مختلفی ترجمه کرد بدون اینکه بتوان یکی را بر دیگری ترجیح داد.

شعر گاهانی از نظر ساختمان شباهتهایی به اشعار ودایی دارد. هر سرود دارای بندهایی است و هر بندی ابیاتی با تعداد ثابتی هجا دربردارد.

گاهان شامل پنج بخش است، هر بخش را یک ها، (بازمانده واژه اوستایی هاییتی) می نامند. نام این بخشها نخستین کلمه هر ها، است. ۱. اهنود = یسن ۲۸ تا ۳۴، ۲. اشتود = یسن ۴۳ تا ۴۶، ۳. سپتمد = یسن ۴۷ تا ۵۰، ۴. و هوخستر = یسن ۵۱، ۵. و هشتویشت = یسن ۵۳.

^۲. تفضلی، احمد. تاریخ ادبیات ایران پیش از اسلام. به کوشش ژاله آموزگار. تهران سخن. ۱۳۷۶.

^۳ → Skjaerv ϕ , prods oktor. Zarathustra : First Poet –Sacrificer. Paitimana: Essays in honour of Hans Peter Schmidt

یسرای هپتنگهایبی = شامل یسن های ۳۵ تا ۴۱ به نثر است و قدیمی ترین بخش اوستا پس

از گاهان است.

یسنا = معنی لغوی آن پرستش و نیایش است. بطور کلی یسنا ۷۲ نیایش است که با حذف

گاهان و یسنای هپتنگهایبی ۳۸ نیایش می شود. این نیایش ها در زمان اجرای مراسم دینی، توسط

دو روحانی با عنوان زوت و راسپی در حین اجرای مراسم تهیه هوم مقدس خوانده می شود.

در یسن ۱ تا ۸ به ذکر ایزدانی می پردازند که برای شرکت در مراسم فرا خوانده می شوند.

یسن ۹ تا ۱۱ را هوم یشت می نامند.

یسن ۱۲ و ۱۳ در واقع شهادت نامه زردشقی است.

یسن ۱۴ تا ۱۸ دعاهایی در برگیرنده نام ایزدان است.

یسن ۱۹ تا ۲۱ بغان یشت می نامند و تفسیر سه دعای: اهورنور، اشم و هو و ینگهها تام است.

یسن ۲۲ تا ۲۶ دعاهایی در برگیرنده نام ایزدان است.

یسن ۲۷ متن سه دعای ذکر شده در بالا است.

یسن ۴۲ ستایش عناصری است که در آیین یسنا بکار می رود.

یسن ۵۲، در ستایش اشه (= راسپی) است.

یسن ۵۴ متن دعای آریما ایشیو است.

یسن ۵۵ در ستایش گاهان است.

یسن ۵۶ درخواست توجه ایزدان است.

یسن ۵۷ سروش یشت نام دارد.

یسن ۵۸ در ستایش نماز است.

یسن ۵۹ تکرار دعاهای ۱۷ و ۲۶ است.

یسن ۶۰ دعاهایی برای اقامتگاههای راستکاران است.

یسن ۶۱ مدح سه دعای ذکر شده در بالا و آفرینگان دهمان است.

یسن ۶۲ در ستایش آتش است.

یسن ۶۳ تا ۶۹ دعایی که در حین فراهم کردن آب تقدیس شده خوانده می شود، می باشد.

یسن ۷۰ تا ۷۲ در بر گیرنده مجموعه ای از دعاهاست.

ویسپرد = ویسپرد همراه یسنا و در مراسم دینی نوروز و گاهنبارها خوانده می شود. معنی

لغوی آن هم ردان یا سروران است. شامل ۲۴ کرده یا بخش است.

خرده اوستا یا اوستای کوچک = شامل دعاهای کوتاه برای مردم عادی است. تدوین

آنرا به آذرباد مهر سپندان موبدان موبد زمان شاپور دوم ساسانی (۳۰۹ تا ۳۷۹ م) نسبت می دهند.

که شامل پنج نیایش به نام خورشید و مهر و ماه و آب و آتش، گاه ها یعنی دعاهای پنج هنگام از

شبانه روز، سی روزه دعاهای ایزدانی سری روز ماه به نام آنهاست و آفرینگان، شامل آفرینگان

(همان دعاهایی برای روان در گذشته، آفرینگان گاهان دعاهای ی که در پنج روز آخر سال و

آفرینگان گاهنبار دعاهای مراسم گاهربار و آفرینگان ریتوین یعنی دعایی که در آغاز و پایان

تابستان خوانده می شود، می باشند.

یشتها = معنی لغوی آن پرستش و نیایش است و شامل سرودهایی در ستایش خدایان قدیم

ایرانی همراه با اسطوره ها و افسانه های این خدایان است و در واقع انعکاسی از عقاید قدیم ایرانی

و هندو ایرانی است که با عقاید زردشت تلفیق شده اند.

در مجموع ۲۱ یشت وجود دارد که عبارتند از:

۱. هر مزد یا اورمزدیشت = در ذکر اسماء اهورامزدا است.

۲. هفت امشاسپند یشت = در ستایش امشاسپندان است.

۳. اردیبهشت یشت = در ستایش اردیبهشت امشاسپند و دعای ایریما ایشیو است.

۴. خرداد یشت

۵. آبان یشت = در ستایش اردوی سوراناهیتا ایزد بانوی آبها است.
۶. خورشید یشت = در ستایش خورشید است.
۷. ماه یشت = در ستایش ماه است.
۸. تیشتر یشت = در ستایش ستاره تیشتر، ایزد باران است، ظهور آن نوید بخش فرود آمدن باران است.
۹. درواسپ (= گوش) یشت ایزد بانوی مسئول تندرستی اسبان است.
۱۰. مهر یشت = در ستایش مهر، ایزد پیمان است که وظیفه حفظ سرزمینهای ایرانی بر عهد ه اوست و سرور جنگجویان است.
۱۱. سروش یشت = در ستایش سروش ایزد نظم و انضباط و شرح قدرت او و همکارانش یعنی مهر و اشتاد و اشری است.
۱۲. رشن یشت = در ستایش رشن ایزد عدالت و انواع ور (آزمایش دینی) است.
۱۳. فروردین یشت = در ستایش فروهرها یا فروشی‌هاست که ارواح نگهبان آدمی هستند.
۱۴. بهرام یشت = در ستایش بهرام ایزد پیروزی است.
۱۵. ویو (=رام) یشت = در مدح ویو ایزد فضا است.
۱۶. دین (= چیستا) یشت = در ستایش چیستا ایزد بانوی راه و سفر است که هدایت کننده به راه راست در دو جهان است.
۱۷. اشی (=ارد) یشت = در ستایش ایزد بانوی ثروت و برکت است.
۱۸. اشتاد یشت = در باره فره ایرانی و غلبه آن بر دیوان گوناگون و کشورهای غیر ایرانی است.
۱۹. زامیاد (= خره، کیان) یشت = در ستایش فره کیانی است.
۲۰. هوم یشت = در ستایش هوم.

۲۱. وند یشث = در ستایش ستاره وند یا نسر واقع از همکاران تیشتر است.

یشتها به بخشهایی تقسیم می شوند که اصطلاحاً کرده نامیده می شوند . یشتها از نظر ادبی قابل توجه هستند. همچنین منظوم و دارای نظم هجایی هستند.

وندیداد = صورت قدیم تر این واژه ویدیوداد به معنای قانون جدایی و دوری از دیوان

است. این بخش از اوستا تنها نسک اوستای دوره ساسانی است که بصورت کامل بدست ما رسیده است. وندیداد مجموع قوانین طهارتی و گناهان و جرائم و تاوان آنهاست که شامل ۲۲ فرگرد یا فصل است. در ضمن آن داستان جمشید و داستان کوشش اهریمن برای فریب زردشت هم آمده است. وندیداد غلطهای دستوری دارد و این نشان می دهد که متری متأخر است.

هیربدستان و نیرنگستان = هیربدستان : مربوط به تحصیلات و مطالعات هیربدی و وظائف

و تکالیف آنهاست، نیرنگستان شرح قوانین آیینهای دیری و چگونگی برگزاری آنها است.

هادخت نسک = متری شامل سه قطعه است اولی درباره اهمیت و اعتبار دعای اشم وهو و

قطعه دوم و سوم در باره سرنوشت روان پس از مرگ است.

اوگمدیچا = متری شامل ۲۹ جمله اوستایی با موضوع مرگ است. احتمالاً دعای بوده که

پس از آفرینگان، پیش از سحرگاه چهارمین روز پس از مرگ، به یاد متوفی می خوانده اند.

وئانسک = مجموعه کوچکی از قطعات اوستایی است که از وندیداد و فرهنگ اویم و

منابع دیگر نقل شده اند.

آخرین پیغامبر زردشت = شامل دعایی از زبان زردشت برای گشتاسب است. **وشتاسپ**

(گشتاسب) یشث. متنی که در آن زردشت چکیده ای از اصول دین خود را به گشتاسب می

آموزد و بعد وظایف شاه نسبت به روحانیان و حمایت او از دین و رعایا مطرح شده است.

لغتها و جمله های اوستایی همچنین در فرهنگ اویم، شایست نشایست، پرسشها، وجرکرد

دیری، روایات فرنیغ سروش و غیره آمده است.

آموزش رشف فرهنگ و زبانهای باستانی در ایران از دوره کارشناسی ارشد شروع شده و دانشجویان با زمینه های علمی متفاوت و با ویژگی مشترک عشق به ایران وارد این رشته می شوند و با منابع محدودی این دوره کوتاه را سپری می کنند و در نهایت با منابع مختلف و تلاشهایی که در طول سالها در این زمینه صورت گرفته است نا آشنا می مانند . هدف از انتخاب موضوع کتابشناسی پر کردن بخشی از این خلاء در حد بضاعت بوده است و آن معرفی تحقیقات و آثار نوشته شده به دو زبان انگلیسی و فارسی با موضوع اوستا و ترسیم دامع تلاش نویسندگان مختلف در این زمینه بوده است. از آنجا که این اثر یک کتابشناسی توصیفی بوده است عملاً آثاری که در دسترس نویسنده نبوده حذف شده است؛ بعلاوه چون لازم استفاده از این آثار موجود بودن آن لاقفل در کتابخانه های بزرگ تهران بوده است، معرفی آن ها مفید فایده هم نبوده است، چون در دسترس محقق ایرانی نیستند .

مکان دستیابی به کتاب مورد نظر هم معرفی شده است به طوری که آثاری که مکانی در آنها ذکر نشده در کتابخانه پژوهشگاه علوم انسانی، یافته شده اند و در مابقی آثار هم در پایان اطلاعات کتاب شناختی، کتابخانه ای که اثر مذکور را داشته معرفی شده است.

دامع آثار معرفی شده در محدود ه چند کتابخانه اصل ی شهر تهران از جمله : کتابخانه پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، کتابخانه ملی جمهوری اسلامی، بنیاد دایرة المعارف اسلامی، کتابخانه مجلس ۲، انجمن ایران شناسی فرانسه در ایران، کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران بنیاد ایرانشناسی و کتابخانه مینوی بوده است؛ موجودی کتابخانه فرهنگستان زبان که اقدام به خرید کتابخانه شخصی دکتر تفضلی نموده اند به دلیل انتقال از ساختمان مرکزی به ساختمان احداث شده در اتوبان حقانی تهران و بخاطر بسته بندی بودن کتابها و آماده نبودن برای استفاده مراجعه کنندگان، قابل معرفی نبود. بخش عمده کتابخانه مینوی هم به استثناء چند کتاب به کتابخانه پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی منتقل شده است.

در این اثر تلاش کرده ام در مجموع اثری کاربردی و جدید ارائه کنم. همه مطالب پایان نامه در دو فصل ارائه شده است فصل اول فهرست موضوعی و فصل دوم شامل فهرستها است . در معرفی آثار ابتدا به معرفی مشخصات کتاب شناختی اثر پرداخته و سپس دامع ه تلاش نویسنده و

ریز مطالب کتب را آورده ام بطوری که محقق مراجعه کننده به این اثر در گام اول از مراجعه مستقیم به کتاب اصلی بی نیاز است و می تواند منابع و مآخذ مورد نیاز برای تحقیق خود را با استفاده از محتویات ارائه شده انتخاب کند و با استفاده از پیش زمیعی موجود، اثری جامعتر و کاملتر ارائه کند.

در این کتابشناسی برای دسترسی سریع مراجعه کننده دو فهرست ارائه شده است: ۱. معرفی آثار با فهرست موضوعی به ترتیب اهمیت بخشهای مختلف اوستا در دو بخش انگلیسی و فارسی و ترتیب آنها به پیروی از تاریخ ادبیات ایران پیش از اسلام دکتر احمد تفضلی صورت گرفته است. ۲. فهرست براساس نام نویسنده به ترتیب حروف الفبا در دو بخش انگلیسی و فارسی صورت گرفته است.

فهرست موضوعی در ابتدا و فهرست نویسندگان در انتها بعد از متن اصلی ارائه شده است. آثار معرفی شده در دو بخش هستند: ۲۱۹ کتاب ۹۷ مقاله که در ۳۰ گرامیداشت و یادنامه و جشن نامه ها و مجموعه مقاله های اساتید این رشته ارائه شده اند، فهرست منابع این مقالات در پایان ارائه شده اند. در مورد سایر مقالات چون عملاً حرفی بیش از اطلاعات کتابشناسی های موجود نداشتم از ادامه تکرار آنها خودداری کرده ام.

تعداد آثار موجود بصورت موضوعی بدین شرح است:

گاهان ۹۲، یسن و ویسپرد ۲۸، خرده اوستا ۱۸، یشت ها ۲۱، ونیداد ۱۸، متون کوچک ۱۰، متون بوگزیده ۱۰، دستور زبان ۱۷، واژه و واژه نامه ۲۰، نسخ خطی اوستای ی ۳۱، متون گوناگون با موضوع اوستا ۵۱ اثر میباشد.

آثار موجود به دو دسته هستند، ترجمه و تالیف؛ من نتوانستم تفکیک کنم که چند درصد این آثار غربی، هندی و فارسی است، زیرا نمی دانستم اثر ترجمه شده را به مولف یا به مترجم نسبت دهم. در نهایت نتیجه این بود: تفاوت فاحشی در کمیت برخلاف کیفیت آثار غربی و هندی نبود، ولی آثار فارسی ضعیف بودند و آثار موجود اغلب یا ترجمه است و یا آثار موبدان زردشتی است و اثر علمی انتقادی و تفسیری نادر است. علاوه بر آن کتابخانه های بزرگ ما آثار اخیر منتشر شده را ندارند و ما از حاصل تحقیقات اخیر محروم هستیم.

فصل اول

فهرست موضوعی

شماره صفحه	گاهان به زبان انگلیسی
۴۱	Anklesaria, B,T. <i>The Holy Gathas of Zarathustra.</i>
۴۱	Bailey, H,w. Yasna 53. مقاله
۴۱	Bode , D,F,A- Piloo, Nanavutty. <i>Songs of Zarathushtra , the Gathas.</i>
۴۱	Carnoy ,A ,J. <i>The Character of Vohumanah and Its Evolution in Zoroasrianism.</i> مقاله.....
42	Casartelli , L ,C . <i>Avestan "Urvan" Soul</i> مقاله.....
43	Chatterjee, J, M. <i>The Ethical Conception of the Gatha.</i>
43	Chatterjee, J, M. <i>The Gatha or the Hymn of Atharvan Zarathushtra.</i>
39	Chatterjee, J, M. <i>The Hymns of Atharvan Zarathushtra.</i>
44	Chatterjee, J, M. <i>The Messageo f the Gatha as Reflected in the39 Masnavi Of Moulana Jalal-ud-din Rumi.....</i>
44	Dadachanji, F, K. <i>Light of the Avesta and the Gathas.</i>
45	Darmesteter, J. <i>Haurvatat and Ameretat.</i>
45	Dastur, L. <i>Interpretation of Zarathustras Gathas.</i>
46	Duchesne- Guillemin, J- Translated from the French:Henning, M. <i>the Hymns of Zarathustra.</i>
46	Duchesne- Guillemin. <i>Yasna45 and the Iranian calendar.</i> مقاله
46	Guthrie, k,s. <i>The Hymns of Zoroaster, the Gathas.</i>
46	Guthrie, k,s. <i>The Hymns of Zoroaster usually called the Gathas.</i>
49	Guthrie, k,s. <i>The life of Zoroaster in the words of his own Hymns.</i>
51	Haug, M. <i>Alecture, On an Original speech of Zoroaster (yasna 45), With Remarks on his age.....</i>
(گ.↑)	Henning , M- Duchesne- Guillemin, J. <i>The Hymns of Zarathustra.....</i>
۵۱	Humbach, H. <i>The Gatha of Zarathushtra and the other old Avestan Text.....</i>
52	Humbach, H. <i>The Heritage of Zarathushtra, a New Translation Of His Gathas</i>
53	Inslar, S. <i>The Gathas of Zarathustra.</i>
53	Irani, D,J. <i>The Divine Songs of Zarathustra.</i>
54	Jackson, A, W, W. <i>Khshathra Vairyra one of the Zoroastrian Arch angels.</i> مقاله